

Luomirakkula (chalazion)

Lääkärikirja Duodecim

21.12.2021

Silmätautien erikoislääkäri Matti Seppänen

- Luomirakkulan yleisyys
- Luomirakkulan syyt
- Luomirakkulan riskitekijät
- Luomirakkulan oireet
- Taudin toteaminen
- Luomirakkulan itsehoito
- Luomirakkulan hoito
- Luomirakkulan ehkäisy
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- Silmäluomeen vähitellen kehittyvä patti voi olla luomirakkula eli chalazion. Luomirakkuloita esiintyy kaiken ikäisillä.
- Luomirakkula paranee usein itsestään ilman lääkettä. Luomen haudutteluhoito nopeuttaa usein paranemista. Jos luomirakkula tai ympäröivä alue tulehtuu, saatetaan hoidoksi tarvita kortikosteroidi-antibioottivoidetta.
- Jos tila pitkittyy, on lääkärin tutkimus aiheellinen. Kortikosteroidipistos alueelle voi nopeuttaa paranemista. Joskus pitkään vaivannut luomirakkula joudutaan avaamaan kirurgisella toimenpiteellä.

Luomirakkulan yleisyys

Luomirakkula esiintyy useimmiten lapsilla ja nuorilla aikuisilla. Jos luomirakkulamainen muutos tulee vanhemmalla iällä, siitä otetaan usein kudosnäyte. Näin pyritään varmistamaan, että kyseessä on hyvänlaatuinen muutos.

Luomirakkulan syyt

Silmäluomissa on useita talia tuottavia pieniä rauhasia. Jos rauhanen tukkeutuu, se voi tulehtua. Pienen erittävän rauhasen tulehdusta sanotaan [näärännäpyksi \(hordeolum\)](#). Tulehtunut talirauhanen voi edelleen kerätä eritettä ja tulehdusmateriaalia ja turvota suureksi, herneen kokoiseksi paukamaksi. Tällaista märkäeritettä sisältävää muutosta kutsutaan luomirakkulaksi eli chalazioniksi. Luomirakkula voi myös ajan myötä muuttua kiinteäksi nystyrämäiseksi muutokseksi.

Luomirakkulan riskitekijät

Pitkäaikainen [luomen reunan tulehdus \(blefariitti\)](#), [tali-ihottuma](#) ja [ruusufinni](#) lisäävät riskiä saada luomirakkula.

Luomirakkulan oireet

Yleensä oireilun alussa luomella on pieni punoittava ja aristava näppy. Luomi on myös usein turvonnut näpyn ympäristössä. Näpyn alueelta voi myös tulla märkäeritettä.

Tällöin kyseessä on äkillinen luomen alueen rauhasen tulehdus, ns. [näärännäppy](#). Tämä vaihe kestää usein 1–2 viikkoa. Tämän jälkeen alueelle saattaa jäädä kova, aristamaton patti. Tällöin kyseessä on rauhallisessa vaiheessa oleva luomirakkula eli chalazion.

Jos luomirakkula edelleen kasvaa, voi se aiheuttaa tulehduksen ympäröivään luomen kudokseen. Pahimmillaan luomirakkulan kasvettua suureksi silmää voi olla hankala avata. Painaessaan silmää luomirakkula voi jopa aiheuttaa kahtena näkemistä.

Taudin toteaminen

Luomirakkula tuntuu usein sormilla kosketellen kiinteänä muutoksena luomen ihon alla. Jos alue aristaa ja punoittaa, voi silloin mukana olla myös tulehdusta. Silmälääkäriin tutkii usein alueen erityisen biomikroskoopin avulla. Luomirakkula sijaitsee usein luomen syvemmissä osissa ja tulee paremmin näkyviin tutkimuksissa silmäluomen kääntämisen jälkeen.

Luomirakkulan itsehoito

Jos lääkäri on todennut luomirakkulan ilman muuta silmän alueen tulehdusta, annetaan ohjeeksi yleensä lämpöhaudehoito. Lämpimän hauteen voi tehdä esimerkiksi lämpimään veteen kastetusta froteepyyhkeestä tai puhtaasta pienestä suljettavasta muovipussista, jonne on laitettu lämmintä vettä. Lämmintä haudetta pidetään noin 15 minuutin ajan suljetun silmäluomen päällä vähintään kaksi kertaa vuorokaudessa. Hoitoa annetaan viikon ajan.

Toisen hoitoviikon aikana lämpöhoitoon voi yhdistää luomen reunan kevyen painelun vanupuikolla. Vanupuikolla painellaan kevyesti kohti luomen reunaa. Lääkäri voi myös antaa ohjeeksi puhdistaa luomen reunaa miedolla, erillisen ohjeen mukaan laimennetulla vauvashampoolla. Jos luomien iho on erityisen kuiva, on miedoista kosteusvoiteista usein apua. Silmälääkärit suosittelevat myös joskus erityistä vauvojen hiusöljyä käytettäväksi luomien alueen iholle joitakin kertoja viikossa.

Luomirakkulan hoito

Jos luomirakkula ei parane itsestään tai lämpöhaudehoidon ja luomen puhdistuksen avulla, voi lääkäri harkita hoidoksi antibioottivoidetta (esim. kloramfenikolia) 1–2 viikon ajaksi. Silmälääkäri voi harkita hoidoksi myös antibiootin ja kortikosteroidin yhdistämistä paikallishoitona (esim. deksametasoni-kloramfenikolivoide). Useimmiten luomirakkula paranee näiden hoitojen avulla tai itsestään kolmen kuukauden aikana.

Jos oireet toistuvat tai jos kyseessä on ruusufinni, voi lääkäri harkita aikuisilla hoidoksi suun kautta otettavaa doksisykliini-antibioottilääkitystä jopa 2–3 kuukauden ajaksi. Pitkäaikainen doksisykliinilääkitys harkitaan toteutettavaksi aikuisilla esim. annoksella 100 mg kerran vuorokaudessa.

Mikäli luomirakkula ei parane kolmessa kuukaudessa, harkitaan siinä vaiheessa sen kirurgista avausta tai vaihtoehtoisesti kortikosteroidi-injektiota luomirakkulaan. Kirurginen avaus tehdään aikuisille paikallispuudutuksessa. Toimenpiteen tekee yleensä silmälääkäri. Myös tähän toimenpiteeseen kouluttautuneet yleislääkärit sekä muiden erikoisalojen lääkärit suorittavat luomirakkulan avauksia. Jos luomirakkula esiintyy keski-ikäisen jälkeen ja uusii samassa kohdassa tai on poikkeavan näköinen, otetaan tällaisista tapauksissa herkästi kudoksenäyte lisätutkimuksia varten.

Lapsille toimenpide tehdään pääsääntöisesti kevyessä nukutuksessa (ns. humautus eli maskianestesia). Nukutus ei ole riskitön toimenpide, ja tästä syystä luomirakkulaa hoidetaan aluksi paikallishoidoin. Usein myös lasten luomirakkula paranee ilman leikkaushoitoa.

Hoitona voidaan käyttää myös kortikosteroidi-injektiota luomirakkulan alueelle. Injektiohoitoa käytetään usein myös silloin, kun potilas tulee luomirakkulan

leikkaukseen, mutta luomirakkula on jo alkanut itsestään pientä.

Luomirakkulan ehkäisy

Luomirakkulan syntymistä voi ehkäistä huolellisella kasvojen ja luomien alueen ihon hygienialla ja edellä mainittujen lämpöhauteiden avulla.

Artikkelin tunnus: dlk01006 (027.012)

© 2022 Kustannus Oy Duodecim